

ЗА КИМ ЗВОНО ЗВОНИ¹

Не! Неее! То је мој брат! Не дам! Не можее! Зар нико од вас нема брата?! Зар нико од вас не подели по рођењу бели напитака од мајке? Зар сте рођени сами на свету? Који је ваш свет? Куд је уперен ваш поглед кад у земљу никад не гледате, а у небо не смете? Имате ли ви звезде? Знате ли за сјај у очима и души? Исти нас је Бог створио, по истом обличју, по истој промисли. Откуд звери у тим оклопима?

Пссст! За нас нико не зна! Наредили су да будемо заборављени. Наше душе немају гроба. Наш гроб је вода, дубока, зелена, немирна. Заспали смо вечитим сном. Сви! Ту смо, али нас нико не види. Нису нас видели никад. Након што заспасмо, погасили су све звезде на небу. Оставили су само ону једну, измишљену. И одлучили да морамо бити заборављени.

Немој! Немоооој! Кумим те Богом не дирај ми чедо! НЕ! Ишчупај ми срце! Ево ти, на! Ево

---

¹ Наслов приче је алузија на песму *For whom the Bell Tolls* америчке групе Металика.

ти вид, очи! Ја више не постојим, непостојећи човече! Мене више нема, као што нема ни твог спасења. Чему се надаш, кукала ти она матер за сукњу што си је вукао! Знала ли је кога је хранила? Имаш ли ти децу? Такви се не смеју звати очевима, никада! Ево ти врата, касапи, кољи, свеједно ми је, ја више не постојим! Очи моје осташе у мраку! Срце моје оста на оном бајонету!

Пссст! То нико не зна! Наредили су тако. Вода је прогутала. Сакрила. Спасила. Од две смрти одвела у безболнију. Нико не зна како смо тонули. Нико не зна како звучи вапај до неба и врисак прекинуте младости. А није вода успела све да спаси. Неки пострадаше мученичком смрћу, уз ропац у души и мук на уснама. Али тај ропац нико није чуо и за те смрти нико не зна. Ми спасавамо. И сањамо плаво и зелено. Горе смо, тамо где нека браћа никада не смеју погледати.

‘Одите, децо! Загрлите мајку да неко не остане будан. Заспимо, птићи! Није требало мајка да вас рађа за овај свет. Поган свет! Брат брату очи вади, вид одузима. Брат брату срце чупа из недара, баца о камен. Брат брата на нож дочекује, уз осмех. Каина би језа подишла од тог призора. Срце би му задрхтало, од страха би загрлио Авеља. Хајдемо, децо. Мајка вас успављује, на душу јој грех овај сан. Хајдемо одавде, утекнимо, мили моји, није ова хладноћа за ваша топла срца. Није овај мрак за ваше звездане очи. Вра-

тимо се дому, примиће нас тамо, знају да друкчије није могло, није могло без сна. Украдимо га док још можемо само заспати. Нека свет гледа шта ће са свим овим мраком. Хајдемо, очи моје, идемо заједно, идемо спавати. Оппростите мајци што нема гласа за успаванку.

Шииии! Тихо! Ова вода се не узрујава. Ова вода је плава гробница, једна од онаких за коју знате. Нико то не зна заправо. Пролазе поред нас, смеју се, надмудрују, газе, заборављају да су нас заборавили. Ћуте. Наредили су тако: ми морамо бити заборављени. А ко се онда памти? Заборавили су звезде, заборавили душе. Краду од ове воде зеленило, не знајући да наше сени с њима путују. Тапшу их по рамену, вриште у уво онај исти ропац, али слух је отупео. Свикнут на ћутњу и заборав.

Али ова вода не заборавља. Звезде не заборављају. Сећа се и месец тог давног маја и црвене Дрине. Сећа се да је горко плакао, једини уплакани сведок апокалипсе. Време не заборавља. Време учини можда да други забораве, али оно и те како усрдно памти! И бележи. Време је подвикнуло свима! Свој браћи: „Не будите спавачи, ако сте већ имали срећу тада да не морате заспати! Почујте пажљивије, послушните. Чућете тада за киме звоно звони“²

---

² Посвећено сенима Срба поубијаних у пролеће 1942. године у Старом Броду и Милошевићима, код Вишеграда.